

ሁለቱን የተራራቀ ማሕበራዊና ታሪካዊ መሰረት ያላቸውን ቡድኖች ማናበብ፤ Demystifying ‘እምየ’ and the ‘Other end’:

መቸም የሰው ልጅ በጥቅም ላይ ፍትሐዊ አይደለም፤ በቃኝም አያውቅም። ይህ ከጥንት ጀምሮ የነበረና ያለ የሰው ልጅ ባሕርይ ነው።

ፖለቲካ ደግሞ ትልቁ የጥቅም ማስከበርና መንገድ ነው ካልን ሰዎችም ፖለቲካን ጥቅማቸውን ለማስከበር፤ የሄደባቸውን ለማስመለስ ወይም ካላቸው ለመጨመር፤ ጥቅማቸውንና ሚናቸውን ከፍ ለማድረግ በሚያደርጉት ትግል ኢፍትሐዊነት፤ ስግብግብነት፤ ኢ-ርትዓዊነት ቢኖር ሊገርመን አይገባም።

የንጉስ ሚኒሊክና የደቂቆቻቸው ትስስርም ከዚህ የኖረ የሰው ልጅ ባሕርይ የሚመነጭ ነው፤ ሊደንቀን ሊገርመንም አይገባም።

የሀገር አንድነት፣ ዳር ድንበር፣ ዘላቂ-ጥቅሞችን በማስከበር ጉዳይ ንጉስ ሚኒሊክ ጥሩ ታሪክ የላቸውም፤ ለዚህ ማሳያው ደግሞ ገና ንጉስ ሳይሆኑ ጀምሮ ከጣልያን ጋር የነበራቸው ወዳጅነት “የአፄ የውሐንስ ጉዳይ ይቋጭልኝ (ይገደልልኝ) እንጂ ኢትዮጵያ የጋራችን ናት” ከሚል ወደ ንጉስ ኡምቤርቶ የተላከ ደብዳቤ ጀምሮ ‘10 ሺህ ሬሚንግተን ክላሽ ስጡኝና ደግሞ ላይ የፈሰሰው ደማችሁ ላስመልሰው’ እስከሚል ይገኝበታል። በተግባርም ለዳር ድንበራቸውና ለዐፈራቸው እጅግ ቀናኢ የሆኑት ንጉስ ነገስት አፄ የውሐንስ ስልጣን ላይ እያሉ በጎን ዐሰብን ለጣልያን አሳልፎ ለመስጠት የተዋዋለበት የአውሳ ውል ጥቂት ማሳያዎች ናቸው።

እንደ እውነቱ ከሆነ በየውሐንስ ጊዜ የኢጣልያ ጥቃቶች የሚቀነባበሩት የኢትዮጵያ ዳር ድንበር ቆርሶ ለመውሰድ ሴራዎች የሚጎነጎኑት ከየትም ሳይሆን ከዚህ ከአንኮበር (ሸዋ) ከልጥ ማረፍና ነበር። ልጥ ማረፍና የተቋቋመችው እ.አ.አ ጥር 1877 (በኛ 1869 ዓ.ም) ነበር። በእርግጥ ሚኒሊክና ጣልያን ሽርክና የጀመሩት 1867 ዓ.ም አፄ ሚኒሊክና የጣልያን ወኪል ኮንት አንቶኒሊ የወዳጅነትና የሽርክና ውል የተፈራረሙ ጊዜ ነው። በርካታ የታሪክ ፀሐፊዎች ኢጣልያ በኢትዮጵያ ላይ ለፈፀማቸው ተደጋጋሚ ትንኮሳዎችና ቀጣይ ወረራዎች የመጣውን ድንጋይ የሆነችው ልጥ ማረፍና ነበረች። ከኮንት አንቶኒሊ ጀምሮ ሁሉም የጣልያን ወኪሎች ከሚኒሊክ ጋር ውሎች የሚፈጽሙት፣ ኢትዮጵያን ለመውረር ዕቅዶች የሚያወጡት ከዚህ ሚኒሊክ መርቆ ከሰጣቸው ከልጥ ማረፍና ነበር። ከልጥ ማረፍና ከተላኩ ደብዳቤዎች አንዱ ትራቨርሲ ስለ ደግሞ ጦርነት የላካት ናት፤ “ራስ አሉላ በደግሞ ባስመዘገቡት ድል መላ ሐበሻ በደስታ ብዛት ሊያብድ ደርሷል፤ ንጉስ ሚኒሊክ ብቻ አዝነው ውለዋል” የሚል መልዕክት ያዘለች ነበረች።

እንዳለውም አፄ ሚኒሊክ አዝነው ወደ ጣልያን ከላይ ያለውን ምልጃ ላኩ፤ “10 ሺህ ሬሚንግተን ጠመንጃ ቢላክልኝ ጣልያንን ለመውጋት ይጠቀምበታል የሚል ስጋት እንዳያደርግባችሁ። እንደውም ጠመንጃው ቢሰጠኝ በደግሞ የፈሰሰው የጣልያኖች ደም እበቀልበታለሁ”(ተክለጻድቅ መኩርያ 1982፣ 509)። እንግዲህ ሚኒሊክ ይህንን ደብዳቤ የላከው አፄ የውሐንስ በሕይወት እያለ፣ ከወራሪዎች አንገት ለአንገት ተናንቆ ሲዋደቅ ነው።

ሚኒሊክ እንግሊዝ በቴድሮስ የተያዙ ዜጎቿን ለማስለቀቅና ቴድሮስን ለመቅጣት ወደ ኢትዮጵያ ስትገባ አፄ የውሐንስ የእንግሊዝን ሰራዊት በግዛታቸው እንዲያልፍ እንዲፈቅዱ በወራሪ ሀይሎች የተያዙ በገሰና መስል መሬቶች ወደ ኢትዮጵያ ለማስመለስ ሲዋዋሉ አፄ ሚኒሊክ ግን ‘ይህ ደብዳቤ እንጂ ከጎናችሁ ሆኖ ሰራዊቴን አሰልፋለሁ’ ነበር ያለው። አፄ ቴድሮስ ከተገደሉ በኋላም የደስታ መልዕክት ለንግስት ሺክቶሪያ በመላክ የቀደመው አልተገኘም።

አፄ የውሐንስ መጋቢት 2፣ 1882 በመተማ ከደርቡሽ ጋር በነበረው ውጊያ ተሰደ። አፄ ሚኒሊክ ይህንን መጋቢት 17 ሰሙ፤ መጋቢት 18 ደግሞ ወደ ንጉስ ኡምቤርቶ ደብዳቤ 9ፋ፤ በአጭሩ “የውሐንስ በመተማ ሞቷል፤ ምፅዋ ያሉ ጀነራሎችም ወደ አስመራ ይግቡ፤ የትግራይ ሽፍቶች ወሬም እንዳይሰሙ፤ አሁን የንግስናየ ወቅት ስለመጣ ወደ ትግራይ መሳርያ እንዳይገባ ጠብቁልኝ፤አከባባውንም ሙሉ ለሙሉ ከቁጥጥራችሁ አስገቡ።” የሚል መልዕክት ያለው ደብዳቤ 9ፈ። ኮንት አንቶኒሊም

የአፄ ዮሐንስ ነገር ተጠናቋል፤ ሚኒሊክ ግን ምን ጊዜም ታማኝ ወዳጅ ነውና ስጋት የለንም” ነው ያለው። ሚያዝያ 25ም የውጫሌ ውል ተፈራረመ። አንቀፅ 3 ደግሞ የአሁኗ ኤርትራ ለጣልያን የሰጠ ሆነ።

በሰዐታት በተጠናቀቀው የዐድዋ ጦርነት የተገኘው ድል እውነተኛ የኢትዮጵያ ድል እንዳይሆንና በሚኒሊክ ግብዣ ከቅኝ ግዛት የተያዘ ሕዝብም የኢጣልያ ቅኝ ግዛት ሆኖ እንዲቀጥል ንጉሱ ወሰኑ፤ “ለምን?” ሲባል “ትግርኛ ተናጋሪ ሕዝብ ይከፋፈል፤ ይድከምልኝ፤ የሸዋ ልዕልና ይረጋገጥል እንጂ የኢትዮጵያ ዘላቂ ጥቅም ምን ገድኝ!”

በቀጣይ ጂቡቲንና መሰል እጅግ ወሳኝ ስትራቴጂካዊ መሬቶቻችን እንዴት አንድ በአንድ አሳልፈው ለባዕድ እንደሰጡ ከማንም የተደበቀ አይደለም።

ዲሞክራሲና ሰብዐዊ መብትን በተመለከተ አፄ ሚኒሊክ እስከ 300 ሺህ የሚደርሱ ኢትዮጵያውያንን በባርያነት ሸጠዋል(በቁጥሩ ላይ መስማማት የለም)። ይህ በቴዎድሮስም በየውሐንስም ፈፅሞ ያልነበረ፤ ያልተደረገ ነውር ነው፤

በትግራይ ሕዝብ ከ1882-1884 ዓ.ም ያደረጉት እጅግ አረመኔያዊ ግፍ በጊዜው እማኝ የነበሩ ደብተራ ፍስሐ እንዳሉት “የተፈፀመው፣ የተደረገው የጭካኔ ተግባር እጅግ አስቃቂና ለቃላት የከበደ ነው፤ ልጆቻችን ሊሰሙት አይገባምና ብለን አለፈነዋል። ገብረህይወት ባይከዳኝም የተፈፀመው እጅግ ባርባሪያዊ ግፍ ለዘብ ባለ ቋንቋ ለማሳየት ሞክረዋል።

ከዚያ ሚኒሊክ በደቡብ የሐገራችን ሕዝብና በአሮሞው ላይ የፈፀሙትና እስካሁን ጠባሳው ያልሻረ ቁስል የሚኒሊክ “እምየ”ነት ከምኑ እንደሆነ ግራ እንድንጋባ የሚያደርግ ነው፤

አስፈላጊ አይደለም እንጂ ሌላ ብዙ ብዙ መዘርዘር ይቻላል። በዚህም እጅግ ብዙ የተከፈለ መስዋዕት አለ፤ በዚህም ኢትዮጵያ ያጣችው ብዙ ነገር አለ፤ በዚህም ብዙ የተከፋ ወገን አለ።

እንደዚያም ሆኖ ለአንዳንዶች ሚኒሊክ ‘ከስሐተት የፀዱ፤ ለሐገራቸው ዳር ድንበር እጅግ ቀናኢ፤ ሕዝባቸውን እጅግ ወዳድ፤ እንከን የለሽ’ “እምየ” ነበሩ።

“ለምን እነዚህ ወገኖቻችን እንዲህ አሰቡ?” ማለት አየቻልም፤ ከላይ እንደተባባለው አንደኛ የሰው ልጅ በጥቅሙ ፍትሐዊ አይደለም፤ በቃኝም አያውቅም፤ ሁለተኛ ፖለቲካ ጥቅምን የማስከበርያ መሳርያ ነው፤

ለነዚህ ሰዎች አፄ ሚኒሊክ ከእምየም በላይ ነበሩ። ወላጆቻቸውን ሳያርሱ፣ ሳይጎለጉሉ ከበርቴ ባለመሬት አደረጉላቸው፤ ጭሰኛ ገበሬ ፍዳውን በልቶ በሚያመርተው ምርት በወላጆቻቸው ቤት ጮማና ጠጅ ይፈስ ነበር፤ ቋንቋቸው በሰጣቸው ጥቅምም ብቸኛ የቢሮክራሲው ባለቤቶች ነበሩ። እነሱ አንደኛ ዜጋ ሌላው የሰውነት ከብር እንኳ የተነፈገ ነበር፤ ንጉሱ ‘ሰውን እንዳትገድሉ፤ አሮሞ ቢሆን እንኳ’ ብለው የፅሁፍ አዋጅ ሲያወጡ (ይህ ደግሞ ተራ ሐሜት አይደለም፤ ታሪክ ለምስክርነት መዝገብ አስቀምጦታልና) የሸዋንና ሌላውን ሕዝብ የሚያዩበትና ዐይን እንዴት የተራራቀ እንደነበር ጠቋሚ ነው።

እንግዲህ እነዚህ ሁለት እጅግ የተራራቀ ማሕበራዊና፣ ዘውጋዊ፣ አካባቢያዊ፣ ታሪካዊ መሰረት ያላቸው ቡድኖች አፄው ላይ እጅግ የተራራቀና የማይታረቅ የሚመስል እይታ ሊኖራቸው ችሏል።

እኔ ደግሞ እላለሁ፤

ደቂቀ ሚኒሊክም ቀረብ ብለው የሌላውን ቁስል ያድምጡ፤

በሚኒሊክ፣ በሌጋሲዎቹና በደቂቀ ሚኒሊክ የተቀየማችሁና ደቂቀ ሚኒሊክ የኛ ቁስል እንዴት አልተሰማቸውም ብላችሁ ያኮረፉ ደግሞ የሰው ልጅ በጥቅሙ ፍትሐዊ ርትዐዊ አይደለም፤ በቃኝም አያውቅምና ይህንን ዕውቁ።

በዚህ እንኳ ቢያንስ እንግባባ፤ የስሜት መናበብ ይኑረን፤

ቀስ በቀስም ሙታን በሕወታችንና በመፃኢያችን ያላቸውን አሉታዊ ሚና መቀነስ።